

התפראות

התפראות (בתרגום חופשי מ־Rewilding – או "פּרוא") היא גישה אקולוגית שמטרתה השבת הטבע הפראי, לא מתוך רצון להשיב את המצב לקדמותו, אלא על מנת לחדש תהליכים אקולוגיים. בהשאלה, התפראות היא המצב שבו נותנים לדברים להתארגן מחדש ללא יד מכוונת, בלי לכפות הגיון מסוים, צורה או מטרה. כל זאת לא על מנת לחזור למקור בראשיתי פראי אלא לאפשר לכוחות חיים מגוונים לפרוץ.

יש בהתפראות משהו חולני ומעוות – צומח שעולה מתוך הדומם, השתמטות מבקרה תוך שימוש במערכותיה, ובמילים אחרות – עירוב סדרים. בדומה לגרוטסקי, שקיבל את שמו מן החומר האפל השוכן במערה (גרוטו), המופרא אינו מאוזן או פלאי. הוא דומה ליצור שדוכא לאורך שנים ועכשיו רואה אור יום. מושך באופן מוזר, המופרא משלב בתוכו מערכות חיים שאינן מיועדות להשתלב זו בזו, וכמו רגש הגועל, שמקורו בעירוב של מין בשאינו מינו, יוצר תנועה שמתנגדת לחלוקה נחרצת בין אנחנו הם וזה, אדם חיה ומכונה, טהור, מלוכלך וקהה.

בפתח התערוכה, איתן בן משה יצר פסל במיוחד עבור הגינה הפנימית של פרטר. דומם, אשר כמו ברבות מן העבודות של בן משה משלב פיתוי ודחייה, יופי גרעיני פסיכדלי וחומריות אורגנית מרפאת. בקצה השני חותמת את התערוכה סדרת ההדפסים של אולה טימר קרבצ'נקו המספרת סיפור על שיגעון והתגלות ביער רדוף רוחות. יצורים שעשויים להיות תוצר של חלומות משמשים כמנטורים, שדים, ודמויות מנחות במסע רוחני שבו הדמות הראשית היא גם קורבן וגם עילוי.

ההתפראות מערערת על התפיסה לפיה טבע\אלוהים הוא ישות נבדלת מ'כל מה שמזוהם בעולם'. ההתפראות רעילה כמו שהיא נובעת, מחייה ומצמיחה. הטבע או אלוהים, מתערבבים במשחק החיים של שפע וחורבן. בעבודה World Domination, פסל קטן מימדים ועוקצני של אנה שרון, הכוח השולט בעולם מאמץ זהות סטיליסטית, לדוגמה, ככלי נשק. כתר מתמזג עם כובע ליצן, שלובים יחדיו בחגורה צבאית.

החלל המרכזי של התערוכה עוסק במטמורפוזת של העצמי – מן האנושי לדבר (it/thing) – המתאפשרת בזכות אותה קריסת גבולות. ברישומה של דלפין זורע (ללא כותרת), דמות נשית מזונבת מתכופפת במאמץ פיזי על עקבים. לדמות שני גופים. האחד עירום והשני לבוש, מוסטים בתזוזה מינימלית האחד מהשני. נראה שיש חפיפה אך גם חוסר סינכרון ביניהם – בקשות סותרות, אינטרסים מנוגדים שמוצאים במגבלותיו של גוף אחד את ביטויים, או נאלצים להתקיים דרכו. ליילה רוז ברי משילה שנדליר מבית אמא ומפיחה בו רוח אחרונה של חיים. ברישום של גלעד אשרי ("שיקפצו") מפגינה עודף-אונים מופרא שלא מוצא פורקן. שפע של פרחי משרוקית של נעמה דורון אנג'ל נענה לדחף הצמיחה ונעשה לשדה. אפשר שאותה הרוח נושבת גם במשרוקיות של רגב חיים פרדו. בעבודתו "המברוח" (Whistleblower) ארבע משרוקיות מחוברות יחדיו על רקע היטל עשוי עור סוס תוך התייחסות עקיפה לגונב הסוסים המברוח מרדכי וענונו שחשף את סודות הגרעין בדימונה.

הפּרוא, כפי שהוא מוצע כאן, חורג מהרומנטיקה של הטבעי, הטהור, הילידי או האותנטי. הפּרוא הוא סימביוזה – ישות מורכבת וכפולת פנים שמעניקה ככל שהיא גוזלת, מתפתחת ומתיילדת בו זמנית. מצד אחד, היא מזהה את היופי בטבע ומצד שני בוחנת אותו בחשדנות ואינה פוחדת להתעסק בו. סדרת עבודות קורנות צבע של סיוון נשרי מציגות צורות מופשטות באור זרחני. עבודתה של צוף בן דויד מתעדת פירסינג פרחוני שעשתה בלשונה,

אותו היא מציגה באיפון על שולחן מסותת ומוקטן. זוג נדנדות של הדס חי נראות כמו גזעים אורגנים שנעשו לסימנים של פחד וכמיהת נעורים.

התערוכה מבקשת לפתוח שדה פראי – כזה שבו החי, הדומם והצומח שזורים זה בזה ומשתלטים זה על זה. ואולי השדה הזה תמיד כבר נמצא כאן והוא טובע תחת הכרתנו. העיקרון העמוק של ההתפראות הוא הפנמת הטבע לא כאובייקט אלא כדרך פעולה – אמצעי לכינון חירות עמוקה יותר מופכחת, חסרת פחד, בשלשלאות. בעבודותו המיתופואטית של מתי הראל האופק הכחול מפתה להתמזג בו והאדם נאחז על סף תהום לרגע אחרון. מיכל הלפמן חורטת דימוי של קוקו במרחק מתח אירוטי מהירח, רומי בן יוסף מציגה יציקות ברונזה של אגוז מסתיר סוד ובוריס לייבסקי מסתיר לחישה בציור שמן על עץ. בכל אלו איכויות בארוקיות ומשחק של אפלה ואור. הפרא אינו שוכן עוד ביערות האבודים או בשולי המפה, אלא באור הגלוי ממש פה.